

Giriş Tarihi: 1.11.2016 10:14

İnsan hakları izleme örgütünün "Açık çek" başlıklı raporuna ilişkin basın açıklaması

ABONE OL

Google News

1. İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch) tarafından 24 Ekim 2016 tarihinde açıklanan "Açık Çek, Türkiye'de Darbe Girişimi Sonrası İşkenceye Karşı Koruma Tedbirlerinin Askıya Alınması" isimli Raporda (Rapor) yer verilen iddialara ilişkin olarak kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi amacıyla aşağıdaki hususlarda açıklama yapma ihtiyacı duyulmuştur.

2. Öncelikle; söz konusu Raporun Hükümet yetkilileriyle hiçbir iletişim kurulmadan, bilgi ve belge ya da görüş talebinde bulunulmadan, tek taraflı, somut gerçeğe uygun olmayan bir şekilde hazırlanmış olduğu hususunun kamuoyuyla paylaşılması gerekmektedir. Bunun yanında sözkonusu Rapor, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyeleri ve bu örgütle iltisaklı ve irtibatlı kişilerin etkisi altında kalınarak hazırlandığı izlenimini vermektedir.

3. Önemle belirtmek gerekir ki, 15 Temmuz 2016 öncesinde dahi, FETÖ/PDY bağımsız mahkemeler ve Milli Güvenlik Kurulu[1] tarafından terör örgütü olarak kabul edilmiştir. Uluslararası düzeyde ise İslam İşbirliği Teşkilatının 47/43 POL sayılı kararı ile FETÖ/PDY terör örgütü olarak ilan edilmiştir.

Ayrıca, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserinin Ülkemize ilişkin yayımladığı 7 Ekim 2016 tarihli Memorandumda da, Komiser, FETÖ/PDY'nin terör örgütü olarak tanımlanmasını ve alınan tedbirlerin terörle mücadele kapsamında görülmesini

anladığını ve bunun için Makamlarımızın yetki ya da geçerli savlarının olup olmadığını sorgulamadığını beyan etmiştir. Buna rağmen; Raporda, demokratik düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs eden silahlı bir terör örgütü liderinden "din adamı", silahlı terör örgütünden "Gülen hareketi" olarak bahsedilmesi kaygı verici bulunmaktadır.

4.Ülkemizin 15 Temmuz terörist darbe teşebbüsü sonrasında almış olduğu önlemler, Anayasamızdayer alan temel insan hakları, hukuk devleti ilkeleri ve uluslararası yükümlülüklerimizle uyum arz etmektedir. Ayrıca bu süreçte, kurucu üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi ile Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası kurum ve kuruluşlarla yapıcı diyaloga dayalı mevcut işbirliğimiz de artarak devam etmektedir.

5.Bu kapsamda silahlı darbe teşebbüsü sürecinde yaşananlar ile sonrasındaki gelişmeler hakkında bilgi paylaşımının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

2- FETÖ/PDY TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN DARBE TEŞEBBÜSÜ

2.1. 15 Temmuz gecesi Türkiye Cumhuriyeti silahlı darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır.

6.15 Temmuz gecesi FETÖ/PDY kurucusu ve yöneticisi terörist başı Fetullah Gülen'in talimatı ile başlatılan ve onun onayladığı plan doğrultusunda, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) içerisindeki "üniformalı teröristler" Anayasal düzeni yıkarak, seçilmiş Cumhurbaşkanı görevden almak, Meclis ve Hükümeti ortadan kaldırmak amacıyla demokrasiye karşı silahlı darbe teşebbüsünde bulunmuşlardır. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Sayın Cumhurbaşkanının konakladığı otel, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Polis Özel Harekât Merkezi ve emniyet birimleri, Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) yerleşkesi ile çeşitli askerî birimlere bombalı ve silahlı saldırı yapılmıştır. Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlayan boğaz köprüleri teröristlerin idaresindeki tanklar marifetiyle ulaşıma kapatılmıştır.

7.Sayın Cumhurbaşkanı, konakladığı otele yapılan baskından sadece 15 dakika önce ayrılarak suikast girişiminden kurtulmuştur. Darbeci teröristler Sayın Başbakanın konvoyuna ateş açmışlardır.

8.Halkın iradesinin tecelli ettiği ve demokrasinin kalbi olan Meclis, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez bombalanmıştır. Bombalı saldırı Genel Kurulun darbe girişimine karşı olağanüstü toplantısı

esnasında yapılmıştır. Saldırıda, meclis görevlileri, bazı siviller ile çok sayıda polis yaralanmıştır. Mecliste büyük çapta hasar meydana gelmiştir.

9.15 Temmuz gecesi tanklar halkın üzerine yürümüş, bazı vatandaşlar tankların altında ezilerek hayatını kaybetmiş veya yaralanmış, savaş uçakları halkta korku ve paniğe yol açacak şekilde ses hızını aşarak şehirlerin üzerinde alçak uçuş yapmış, darbeciler tarafından TBMM'ye ve halkın üzerine hedef gözetmeksizin atış yapılmış, keskin nişancılar stratejik noktalarda doğrudan insanları hedef almış, uçak ve helikopterlerden toplu halde bulunan insanların üzerine bomba ve mermiler atılmış, demokratik rejimi canları pahasına savunan sivil halk katledilmiştir. Terörle mücadele operasyonlarında dahi şehir merkezlerinde Kobra tipi saldırı helikopteri kullanılmaz iken, darbeciler bu tip saldırı helikopterleri ile meskûn mahalde vatandaşın üzerine ateş açmışlardır.

10.Teröristler, devlet televizyonunu (TRT) ele geçirerek "korsan darbe bildirisini" okutmuşlardır. Özel medya kuruluşlarına baskın düzenlenerek halkın haber alma kaynağı olan medya tek sesli hale getirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca darbeciler uydu kontrol merkezine saldırı yaparak, Devlet televizyonu dışındaki bütün televizyon yayınlarını ve interneti kesmek istemişlerdir.

11.Darbe teşebbüsünde aralarında Sayın Cumhurbaşkanının çok yakın mesai arkadaşlarının da bulunduğu 246 kişi şehit olurken, 2.194 kişi ağır veya hafif şekilde yaralanmıştır. Bu esnada vatandaşlarla darbeciler arasında arbede yaşanmıştır. Sadece Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nin çevresinde 29 kişi şehit olmuş, onlarca kişi yaralanmıştır.

2.2- Halkın iradesine yönelik girişimi bizzat halk engellemiştir.

12.Türk Halkı, Sayın Cumhurbaşkanının çağrısıyla elinde hiç bir silah olmadan sadece bayraklarıyla tanklara, helikoptere, uçaklara karşı demokratik değerlerini, kendi iradesini savunmuştur. Darbe teşebbüsü, Cumhurbaşkanımız, Meclisimiz, Hükümetimiz, siyasi partilerimiz, yazılı ve görsel

medyamız, sivil toplum örgütlerimiz ve en önemlisi bütün siyasi ve fikri ayrılıklarını bir tarafa bırakan 79 milyon aziz Türk Milletinin; seçilmiş Cumhurbaşkanı'na, Meclisine, Hükümetine, iradesine, Anayasasına, hukuk devletine, hürriyetine, onuruna, istiklaline ve istikbaline ölümüne sahip çıkmasıyla başarısız kılınmıştır.

13.Türk Halkı o gece siyasi parti, dünya görüşü ayrımı olmaksızın sadece demokratik değerler etrafında birleşerek darbeye karşı direnmiştir. Halkın tüm kesimlerince, bunun sadece iktidar partisine yönelik bir darbe girişimi olmadığını, Türk demokrasisinin hedef alındığının bilincinde hareket edilmiştir. Halk tüm şehir meydanlarında yaklaşık bir (1) ay süresince demokrasi nöbetleri tutmuştur. Türk milleti bu tutumuyla demokrasiye olan bağlılığını göstermiştir.

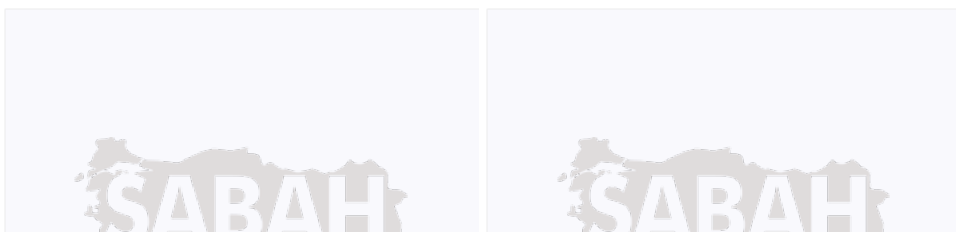
2.3- Tüm siyasi partiler darbe teşebbüsüne karşı birlikte hareket etmiştir.

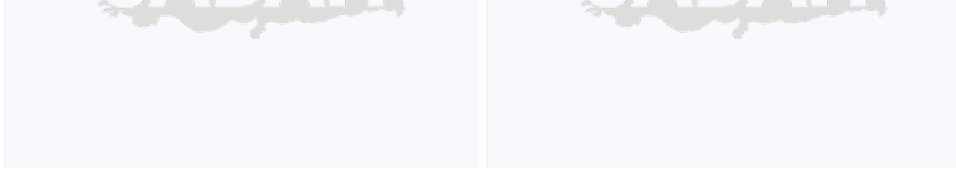

14.15 Temmuz gecesi millet nezdindeki birlik ve beraberlik, siyasi partiler arasında da devam etmiştir. Mecliste darbeye karşı hazırlanan bildirinin altına tüm partiler imza atmıştır. 7 Ağustos'ta Cumhurbaşkanlığı himayesinde gerçekleştirilen Yenikapı Demokrasi ve Şehitler mitingine iktidar ve muhalefet partileri liderlerinin bizzat katılması da bu birlik ve beraberliğin göstergesidir. Toplumun her kesiminden ve farklı dünya görüşlerinden yaklaşık beş (5) milyon kişi mitinge katılarak demokrasi ve milli iradeye sahip çıkmıştır.

2.4- Silahlı darbe teşebbüsü FETÖ/PDY tarafından gerçekleştirilmiştir.

15.15 Temmuz darbe teşebbüsü, TSK içerisinde yuvalanmış FETÖ/PDY mensupları, örgüt yöneticisi[2] konumundaki kamu görevlileri ve siviller ile polis ve jandarma içerisine sızmış FETÖ/PDY üyeleri, ayrıca daha önce meslekten çıkarılmış olan polislerce Fetullah Gülen'in emir ve talimatları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Şu ana kadar elde edilen deliller de bu gerçeği açıkça ortaya koymaktadır. Darbe teşebbüsünün Fetullah Gülen'in emir ve talimatları doğrultusunda gerçekleştirildiği soruşturmalar kapsamında dinlenen örgüt mensuplarının ifadelerinde yer almaktadır. Başta Genelkurmay Başkanı olmak üzere tanık olarak ifadesine başvuru yapılan kişiler de aynı doğrultuda beyanda bulunmuştur.

16.Darbe teşebbüsüne ilişkin yürütülen soruşturmalarda, darbe teşebbüsüne katılan çok sayıda darbeci gözaltına alınmış ve yapılan aramalar sonucu pek çok delil elde edilmiştir. Elde edilen delillerin (kamera kayıtları, bilgisayarlar verileri, şüphelilerin üstleri, evleri, arabaları ile diğer yerlerde yapılan aramalar sonucu ele geçirilen bilgi, belge ve veriler, mobese kayıtları, cep telefonu görüşmeleri, SMS ve mail içerikleri, ikrar içeren beyanlar ile tanık ifadeleri vs. bilgiler) deşifre, analiz, tasnif ve değerlendirilmesi sonucunda gerçek bütün boyutlarıyla ortaya çıkmaktadır.

17.FETÖ/PDY cebir, şiddet, tehdit, şantaj ve diğer yasal olmayan yöntemleri kullanarak, tüm Anayasal kurumları baskı altına almayı, zaafa uğratmayı, yönlendirmeyi ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmayı ve baskıcı ve totaliter bir sistem kurmayı hedefleyen, Fetullah Gülen tarafından kurulmuş silahlı bir terör örgütüdür.

18.FETÖ/PDY bu amaçlarını gerçekleştirmek üzere başta yargı, emniyet, mülki idare ve silahlı kuvvetler olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşlarında paralel bir devlet yapılanması oluşturmuştur. Kamu Personeli Seçme Sınavı, Üniversite Seçme Sınavı gibi önemli sınavlarda soruları hukuka aykırı yollarla ele geçirip, kendi mensuplarının sınavlarda başarılı olarak kamu kurumlarına ve etkin okullara girmesini sağlamanın yanında, ürettiği sahte belge ve delillerle, örgüt mensubu olmayan kişiler hakkında adli ve idari soruşturmaların açılmasını sağlayarak devlet kadrolarından tasfiye etme ve bu kadrolara kendi örgüt elemanlarını yerleştirme yöntemlerini amacına ulaşmak için kullanmıştır.

19.Kamu kurumlarında sayısı beş kişiyi geçmeyen bir örgüt abisine[3] bağlı hücreler şeklinde yapılanmıştır. Hiç bir hücre diğer bir hücreden haberdar değildir. Bu örgütlenme modelinin geliştirilmesinin sebebi, bir hücre açığa çıksa bile diğer hücrelerin faaliyetine devam ederek deşifre olmamalarını temin etmektir. Örgüt içinde katı bir askeri/hiyerarşik disiplin hâkimdir. FETÖ/PDY, üyeleri arasındaki örgüt içi iletişimi gizli ve şifreli yöntemlerle sağlamıştır. Soruşturmalarda gelinen aşamada örgüt içi iletişimde "Bylock" gibi şifreli uygulamaların da kullanıldığı tespit edilmiştir.

20.FETÖ/PDY'nin silahlı terör örgütü olduğu, 15 Temmuz öncesinde Erzincan Ağır Ceza Mahkemesince verilen kararla da tescil edilmiştir. Ayrıca bu örgüt ve mensupları hakkında açılmış birçok dava devam etmektedir. FETÖ/PDY Milli Güvenlik Kurulu kararıyla da terör örgütleri arasına dâhil edilmiş olup; bu karar tüm kamuoyuna sunulmuş, birçok basın yayın organlarında yer almıştır.

Ayrıca MGK tavsiye kararlarının Bakanlar Kuruluna iletilmiş olması sebebiyle kamuoyuyla birlikte tüm kamu kurumları da bu hususta bilgilendirilmiştir.

3- OHAL İLANI VE DEROGASYON BİLDİRİMLERİ

21.Uluslararası hukuka uygun olarak, devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında silahlı darbe teşebbüsünde bulunanların yargı önüne çıkarılarak hesap vermelerinin sağlanması ve devam etmekte olan darbe tehdidinin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu kapsamda Devletin içerisine sızmış olan FETÖ/PDY ile bağlantılı kamu görevlileri tespit edilerek, ivedi bir şekilde haklarında gerekli işlemlerin tesis edilmesi bir zorunluluktur. Ayrıca demokratik olmayan yöntemlerle bir daha milletin iradesine saldırı yapılmasını engelleyecek tedbirlerin alınması da Devletin sorumluluğu altındadır.

22.Anayasa ile kurulan demokratik düzeni yıkmaya yönelik silahlı darbe tehdidini ortadan kaldırmak ve darbe yapılamaz bir Türkiye için yapısal düzenlemeleri hayata geçirmek amacıyla, Bakanlar Kurulu kararıyla 21 Temmuz 2016 günü saat 01.00'dan itibaren geçerli olmak üzere Anayasa'nın 120 nci maddesi uyarınca 90 gün süreyle olağanüstü hal (OHAL) ilan edilmiştir. 19 Ekim 2016 tarihinde OHAL Bakanlar Kurulu kararıyla üç (3) ay daha uzatılmıştır. Türkiye diğer Avrupa ülkelerindeki terör olaylarıyla mukayese edilemeyecek kadar ağır terör saldırılarına maruz kalmaktadır. Bu kapsamda, FETÖ/PDY'nin yanısıra, PKK, DEAŞ, DHKP-C gibi birlikte ve sistematik bir işbirliği içerisinde hareket ettiği gözlenen diğer terör örgütlerinin demokratik sistemi ve Anayasal düzeni tehdit etmesi karşısında, tüm kurumların bu örgütlerle mücadele için gerekli tedbirleri alması zorunluluktur. Bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'nin olağan koşullardan geçmediği aşıkardır. Nitekim terör tehdidiyle karşı karşıya kalan bazı Avrupa ülkelerinin de OHAL ilan ettiği ve müteaddit defalar uzattığı bilinmektedir.

23.OHAL'in uzatılması ile; karşı karşıya kalınan güvenlik tehdidi ve sorunun yapısı ile büyüklüğü dikkate alınarak, sağlıklı ve doğru kararların hızlı ve etkin bir şekilde alınması ve tamamlanması öngörülmektedir.

24.OHAL süresince alınan tedbirler, halkın ve kişilerin gündelik hayatında herhangi bir değişikliğe neden olmamıştır. Temel hak ve hürriyetlere ilişkin günlük yaşamı etkileyecek herhangi bir sınırlandırmaya gidilmemiştir. Alınan tedbirler OHAL'in gerekli kıldığı konularla sınırlı kalmıştır. OHAL kararı, kişilerin hak ve özgürlüklerini sınırlamak için değil, FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleri ile etkili bir şekilde mücadele kapsamında Devletin daha hızlı hareket edebilmesi amacıyla alınmıştır. Devletin, demokratik düzeni ve halkın iradesini korumak amacıyla, bu hukuki yetkisini kullanması en doğal hakkıdır.

25.Bu kapsamda, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ("AİHS" veya "Sözleşme") 15. ve Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesinin (MSHS) 4. maddesi uyarınca, Sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülüklerle ilişkin derogasyon bildirimleri Avrupa Konseyi ve BM Sekretaryalarına iletilmiştir.

26.Kaldı ki, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 15. maddesi de AİHS'in 15. maddesine ve MSHS'nin 4. maddelerine benzer şekilde; idarenin bu gibi durumlarda nasıl hareket etmesi gerektiğini açıkça düzenlemiştir. Bu düzenlemeler uyarınca, darbe teşebbüsü sonrasında OHAL süresince alınan tedbirlerde "gereklilik" ve "orantılılık" ilkelerine hassasiyetle uyulmaktadır.

27.Bunun yanında, yaşam hakkı ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin olarak, AİHS ve MSHS kapsamında derogasyon bildiriminde bulunulmasının mümkün olmadığı kamuoyunun malûmudur. Bu bağlamda söz konusu Rapordaki dayanaksız ve temelsiz iddiaların aksine, Devletin yaşam hakkı ve işkence yasağına ilişkin yükümlülükleri, herşeyden önce Anayasamız gereğince, devam etmektedir.

4. KÖTÜ MUAMELE VE İŞKENCEYE SIFIR TOLERANS

4-1. Ulusal Önleyici Mekanizmalar

28.Türkiye işkenceye sıfır tolerans politikasının bir sonucu olarak işkence suçu için zamanaşımını kaldırmış dünyadaki ender ülkelerden biridir. İşkence ve kötü muameleyle ilişkin her türlü iddianın etkin bir şekilde bağımsız ve tarafsız yargı makamlarınca soruşturulduğu konusunda, en ufak bir tereddüt bulunmamaktadır.

29.Ceza Muhakemesi Kanununun (CMK) 92. maddesi ile Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 26. maddesi gereğince, Cumhuriyet başsavcıları veya görevlendirecekleri Cumhuriyet savcıları tarafından adli görevlerinin gereği olarak, gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethaneler, varsa ifade alma odaları, bu kişilerin durumları, gözaltına alınma neden ve süreleri, yakalama ve gözaltına alınma ile ilgili tüm kayıt ve işlemleri denetlenmektedir.

30.Bunlara ilave olarak, Mülkiye Müfettişlerince periyodik olarak uygulanmakta olan il ve ilçe genel teftişleri kapsamında polis merkezi ve nezarethaneler denetlenmektedir. Bu denetimlerle ilgili tespit, değerlendirme ve tenkitlere, düzenlenen teftiş raporlarında yer verilmekte ve bu rapor ilgili kolluk birimlerine gönderilerek takibi ve yerine getirilmesi sağlanmaktadır.

31.Ülke genelinde faaliyet gösteren 1.268 Polis Merkezi Amirliği'nin 1.203'ünde ve 81 il Asayiş Şube Müdürlüklerine bağlı toplam 303 nezarethanede kamera ve görüntüleme sistemi bulunmaktadır. Ayrıca, Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde bulunan toplam 2.012 nezarethaneden 1.946'sında kamera sistemi kurulumu tamamlanmıştır.

32.Tüm bunların yanında, Kolluk Gözetim Komisyonu kurulmuştur. Böylelikle kolluk şikâyet sisteminin daha etkili ve hızlı işlenmesini sağlamak, saydamlığını ve güvenilirliğini geliştirmek, kolluk görevlilerinin işledikleri iddia edilen suçlardan veya disiplin cezasını gerektiren eylem, tutum veya davranışlarından dolayı idarî merciler tarafından yapılan ya da yapılması gereken iş ve işlemleri merkezî bir sistemde kayıt altına almak ve izlemek amaçlanmıştır.

33.Anılan Raporda, her ne kadar ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurullarının kapatıldığı ileri sürülmüş ise de, bu iddia gerçeği yansıtmamaktadır. 1 Eylül 2016 tarih ve 673 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile sadece ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulu üyelerinin görevlerine son verilmiş olup, bu kurulların varlığı devam etmektedir. Nitekim, anılan kurullara yeniden atama yapılmış olup, bu kurullar ceza infaz kurumlarında ve tutukevlerinde "izleme" faaliyetlerini sürdürmektedirler.

34.Ceza infaz kurumları parlamento ve ulusal/uluslararası denetim mekanizmaları tarafından periyodik olarak ve ihtiyaç olduğunda her zaman denetlenebilmektedir.

35.İdarî denetim kapsamında ceza infaz kurumları; Adalet Bakanlığı müfettişleri, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü kontrolörleri, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün diğer görevlileri, Cumhuriyet başsavcılarını ile ceza infaz kurumlarından sorumlu Cumhuriyet savcılarını tarafından denetlenmektedir.

36.Bunun yanında, il ve ilçelerde sivil toplum temsilcilerinden oluşturulan il ve ilçe insan hakları kurulları da, ceza infaz kurumlarını ziyaret edip denetleyebilmektedir.

37.Kamu Denetçiliği Kurumu ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (OPCAT kapsamında ulusal önleme mekanizması olarak kabul edilen) da, izin almaksızın ceza infaz kurumlarından gelen şikâyetleri değerlendirmek üzere yerinde incelemeler yapabilmektedir.

38.Parlamento denetimi kapsamında ise, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ya da araştırma komisyonlarının başkan ve üyeleri, ceza infaz kurumlarını ziyaret ederek araştırma ve denetleme faaliyetlerinde bulunabilmektedir.

39.Ayrıca, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, izleme kurulu üyeleri, infaz hâkimleri, denetimli serbestlik personeli ve kanunlarla yetkili kılınmış heyet ve kişiler tutuklularla özel görüşme yapabilmektedir.

40.Tüm bu denetim mekanizmaları dışında, 15 Temmuz sonrası süreçte, ceza ve tutukevlerinde kötü muamele ve işkenceye dair medyada yer alan iddiaları takip etmek üzere bir birim Adalet Bakanlığı nezdinde oluşturulmuştur. Söz konusu birim, medyada yer alan her türlü haber ve yorumu titizlikle takip edecek, ivedi bir şekilde incelenmesini sağlamak için yetkili makamlara iletcek ve incelemelerin sonucunu da kamuoyuna açıklayacaktır.

4.2. Uluslararası Denetim

41.Ceza infaz kurumları ve gözaltı merkezleri dahil olmak üzere özgürlüğünden yoksun bırakılanların tutulduğu bütün yerler Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi, Birleşmiş Milletler İşkencenin Önlenmesi Alt Komitesi (SPT) ve BM İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani ve Küçültücü Muamele ve Cezaların Önlenmesi Özel Raportörü gibi uluslararası mekanizmalar tarafından denetlenebilmektedir.

42.Türkiye Cumhuriyeti, İşkencenin ve Gayri İnsani ya da Küçültücü Ceza ve Muamelelerin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesine taraftır ve Sözleşmenin denetim organı olan Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi ("CPT" veya "Komite") ile işbirliği içindedir. Daha önce olduğu gibi adı geçen Komitenin Ülkemiz cezaevlerini ziyareti her zaman mümkündür. CPT Sözleşmesi'nin milli savunma ve kamu güvenliği gerekçeleriyle cevaz verdiği Komite'nin ziyaretinin ertelenmesine ilişkin prosedür uygulanmayarak 15 Temmuz sonrası süreçte CPT'nin ziyaretine imkân sağlanmıştır.?

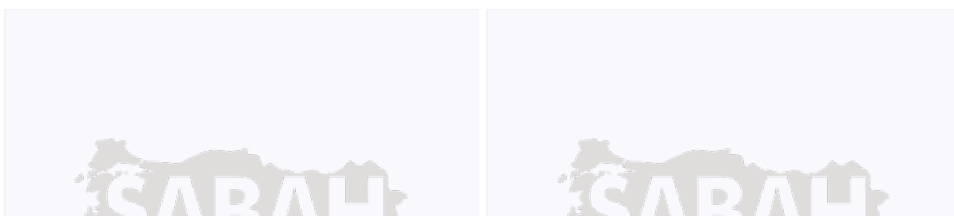

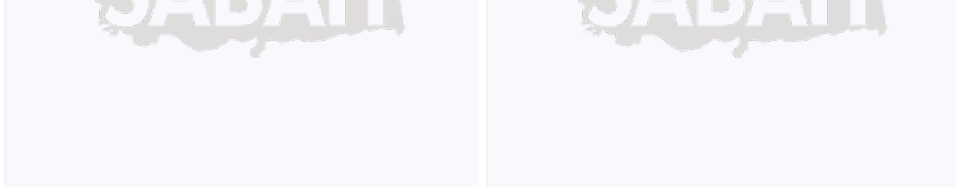
43.Nitekim 6 Eylül 2016 tarihinde tamamlanan ziyaret, bu iradenin bir tezahürü olup ziyaretin raporu henüz Hükümetimize bildirilmemiştir. Rapor bildirildiğinde, Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülükler doğrultusunda gereği yapılacaktır. Hal böyleyken İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün Raporun açıklanması yönünde bir çağrıda bulunmasının, kamuoyunun yanlış bilgilendirilmesine matuf olduğu değerlendirilmektedir.

44.Öte yandan, 15 Temmuz hain darbe teşebbüsü sonrası tutuklanan ve halen cezaevinde bulunan bazı kişiler tarafından kötü muameleye tabi tutuldukları ve yaşam haklarının tehlikede olduğu iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) tedbir talepli yapılan üç (3) başvurunun reddedildiği de, göz önünde bulundurulmalıdır. AİHM söz konusu tedbir taleplerinde, Hükümet tarafından sunulan bilgi ve belgelere dayanarak başvuruların iddialarını dikkate almamıştır.

45.Ayrıca, Birleşmiş Milletler İşkence Özel Raportörü'nün Ülkemize gerçekleştireceği ziyaret için çalışmalar devam etmekte olup, ziyaretin en kısa sürede gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

4.3- Gözaltı Süresi

46.OHAL kapsamında çıkarılan KHK'lar ile; anayasal düzene karşı işlenen suçların soruşturmalarının etkinliğini artırmak için OHAL döneminde uygulanmak üzere yalnızca meşru amaca hizmet eden ve ihtiyaç duyulan tedbirlere ilişkin bazı düzenlemeler yapılmıştır. CMK'nın genel hükümleri ise halen yürürlüktedir. Bu kapsamda, darbe teşebbüsüne katılanların ve terör örgütüne üye olanların sayıca çokluğu dikkate alınarak, KHK ile gözaltı süresi OHAL dönemi ile sınırlı olacak şekilde, azami olarak otuz (30) güne çıkarılmıştır. Bunun amacı, gözaltına alınan çok sayıda kişinin ifadelerinin sağlıklı bir şekilde alınması, şüphelilerin lehine ve aleyhine olan delillerin toplanması ve böylelikle Devletin etkin soruşturma yükümlülüğünün yerine getirilmesidir.

47.Öte yandan, gözaltındaki kişiler,bunların müdafileri veya kanunî temsilcileri, eş ya da birinci veya ikinci derecede kan hısımları, hemen serbest bırakılmayı sağlamak için CMK'nın 91. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca Cumhuriyet savcısının bu yöndeki yazılı emrine karşı, sulh ceza hâkimine başvurabilmektedirler.

48.Ayrıca bu süre, sadece Devletin güvenliğine, Anayasal düzene, milli savunmaya, Devlet sırlarına karşı suçlar ile terör suçları ve toplu suçlarla sınırlı olarak uygulanabilmektedir. Kaldı ki, otuz (30) günlük gözaltı süresi hiçbir şekilde uygulanmamış olup, gözaltına alınanların büyük çoğunluğu hakkında dört (4) ila beş (5) günlük sürelerle gözaltı tedbiri uygulanmıştır.

49.Önemine binaen tekrar belirtmek gerekir ki bu süreçte;

Gözaltı kararına itiraz mümkündür.

Gözaltı süresince serbest bırakılma her zaman talep edilebilir.

Talep halinde, karar Sulh Ceza Hâkimliğince verilecektir.

Gözaltında avukat yardımı mümkündür.

Gözaltına giriş ve çıkışta mutlaka sağlık raporu alınmaktadır.

50.OHAL kapsamında çıkarılan KHK'larda suç şüphesi altında bulunan kişilerin müdafiden yararlanmaları ve savunma hakkı kapsamında genel olarak herhangi bir sınırlayıcı düzenlemeye yer verilmemiştir. Avukat seçme hakkına ilişkin olarak ise; CMK'nın 149. maddesi uyarınca şüphelilerin ve kanunî temsilcisi varsa onların, soruşturma ve kovuşturmanın her aşamasında seçeceği bir veya birden fazla müdafinin yardımından yararlanması önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

51.Kaldı ki, şüphelilere yüklenen suçların ağırlığı itibariyle CMK'nın 150. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca istemleri olmasa bile soruşturma ve yargılama makamlarınca müdafii görevlendirilmesi zorunlu tutulmuştur. Ayrıca, ilgili Yönetmelikte yapılan değişiklikle müdafilikten kaçınmaya neden olabilecek haller ortadan kaldırılmıştır.

52.OHAL süresince gözaltındaki şüphelinin müdafii ile görüşme hakkı en fazla beş (5) güne kadar kısıtlanabilecek, ancak bu zaman zarfında şüphelinin ifadesi kesinlikle alınmayacaktır. Söz konusu hükmün getiriliş amacı ise, haklarında terör örgütü üyesi olduğu konusunda suç şüphesi bulunan kişilerin avukatlar aracılığıyla gözaltındaki kişiler üzerinde baskı kurmalarını engellemek ve örgütün diğer üyelerine bilgi sızdırılmasını önlemektir.

53.Ayrıca tutuklu olan şüphelilerin avukatlarıyla görüşmesi, toplumun ve ceza infaz kurumunun güvenliğinin tehlikeye düşürülmesi, terör örgütü veya diğer suç örgütlerinin yönlendirilmesi, bunlara emir ve talimat verilmesi veya yorumlarıyla gizli, açık ya da şifreli mesajlar iletilmesi ihtimalinin varlığı halinde hâkim kararıyla yasaklanabilmektedir. Ancak bu durumda da tutuklu şüpheliler Baro tarafından görevlendirilecek avukat yardımından her zaman faydalanabilmektedir.

54.Nitekim, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de, 13 Eylül 2016 tarihli İbrahim ve diğerleri/Birleşik Krallık (no. 50541/08, 50571/08, 50573/08 ve 40351/09) Büyük Daire kararında, zorlayıcı nedenlerin varlığı halinde yukarıda sayılan usulü güvencelerin sağlanması kaydıyla gözaltında avukatla görüşme hakkının sınırlandırılabilceğini kabul etmektedir.

55.Müdafinin dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisinin kısıtlanmasına ilişkin olarak CMK'nın 153. maddesi yürürlüktedir. Bu hükme göre, yakalanan kişinin veya şüphelinin ifadesini içeren tutanaklar, bilirkişi raporları ve adı geçenlerin hazır bulunmaya yetkili oldukları diğer adli işlemlere ilişkin tutanaklar hakkında kısıtlama kararı verilmesi mümkün değildir.

4.5- Gözaltında Sağlık Kontrolü ve Raporlara Erişim

56.Ülkemizde, işkence iddialarının önlenmesi amacı ile yakalama ve gözaltına alma tedbiri uygulanan tüm hallerde, CMK ve ilgili Yönetmeliğin 9. maddesi gereğince sağlık raporu alınması zorunludur. Aynı şekilde gözaltından çıkışlarda da rapor alınmaktadır. Bu doğrultuda, gözaltında tutulan şüphelilerin bir (1) ilâ üç (3) gün arasında gözaltı durum raporları ve nezarethaneye giriş ve çıkış raporları da eksiksiz olarak alınmaktadır.

57.Bunun yanında, avukatın hekim raporuna erişimi ile ilgili bir kısıtlama getirilmesi söz konusu değildir.

4.6- Kamu Görevlilerinin Sorumluluğu

58.OHAL kapsamında çıkarılan KHK'ların hiçbirinde ya da herhangi bir mevzuatta, kamu görevlileri hakkında kötü muamele ya da işkence suçlarına muafiyet tanıyan, cezasızlık öngören hiçbir hüküm yer almamaktadır. OHAL süresi içerisinde işkence ve kötü muameleyi suç olarak kabul eden mevzuatta bir değişiklik yapılmamıştır.

5. VAKIA İDDİALARI

59.Söz konusu Raporda 13 farklı işkence ve kötü muamele iddiası öne sürülmüştür. 13 iddiadan sadece 2'sinde (6 ve 11 numaralı vakıalar) somut olarak kişi ve olay bilgisi verilmiş olup, diğer iddiaların soyut olduğu görülmektedir. Söz konusu somut iddialarla ilgili olarak durum şu şekildedir:

5.1. 6 Numaralı Vakıa

60.Raporda yer alan 6 numaralı vakıada; M.A.G ve M.K. isimli iki kişinin, Marksist Komünist Leninist Parti (MLKP) üyesi oldukları iddiasıyla gözaltına alındıkları belirtilmektedir. Oysa ki bu kişiler, 23 Temmuz 2016 tarihinde yapılan kimlik kontrolünde, polise sahte kimlik ibraz etmişlerdir. Yapılan araştırmada bu kişilerin silahlı terör örgütü üyesi olmak suçundan arandıkları anlaşıldığından gözaltına alınmışlardır.

61.Gözaltında tutuldukları süre zarfında söz konusu kişiler, yemek yemeyi reddetmişlerdir. Raporda

belirtilen iddiaların aksine, avukatlarıyla müteaddit defalar görüşmüşlerdir. 25 Ağustos 2016 tarihinde ise avukatlarıyla görüşmeyi sürdürmek istemediklerini beyan etmişler ve bu yönde tutanak imzalamışlardır. Şüphelilerin gözaltına alındıkları 23 Temmuz 2016 tarihinden itibaren düzenli olarak tam teşekküllü sağlık merkezinde sağlık kontrolleri yapılmış olup, alınan sağlık raporlarında da kötü muamele ya da işkence izine rastlanmamıştır.

5.2. 11 Numaralı Vakıa

62.Raporun 11 numaralı vakıasına konu olan ve FETÖ/PDY üyesi olduğu iddiasıyla gözaltına alınan E.B. ise, 28 Temmuz 2016 tarihinde yapılan mülakat sırasında oruçlu olduğunu bildirmiş, ezan vakti yaklaşınca nezarethaneye götürüldüğü esnada dengesini kaybederek merdivenlerden düşmüştür. Bunun üzerine tam teşekküllü Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edilmiştir. Söz konusu kişi, ertesi gün ameliyata alınmış ve 19 Ağustos 2016 tarihinde hastaneden taburcu edilmiştir. E.B. aynı tarihte, dosya kapsamında sunulan deliller çerçevesinde, FETÖ/PDY üyesi olduğu gerekçesiyle tutuklanmıştır.

63.Konuyla ilgili olarak E.B.'nin eşi ve kayın validesinin verdiği şikayet dilekçeleri üzerine Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından iki (2) ayrı soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma süreçleri devam etmektedir.

5.3. Diğer Vakıalar

64.Belirtilmelidir ki, darbe teşebbüsü akabinde gözaltına alınan kişilerin büyük çoğunluğu çatışmalar sonucunda güvenlik güçlerince, bir kısmı da vatandaşlar tarafından yakalanmıştır. Çatışmalar sonucunda yakalanan kişilerde bir kısım yaralanmaların olması doğaldır ve meşru güç kullanımı kapsamındadır.

65.İddia konusu diğer vakılardaki kişilerin çoğununun profesyonel, silah kullanma becerisine sahip ve bedeni dayanıklılığı yüksek asker kişiler olduğu dikkate alındığında bu kişilerin darbe teşebbüsünün bastırılması esnasında yaralanmış olabileceği de not edilmelidir.

66.Tarih ve kişi bilgisi verilmeyen diğer iddialar ise soyut beyanlardan ibarettir. Somut bilgiler verildiği takdirde, gerekli incelemeler yapılacak olup, incelemenin sonucu kamuoyuyla paylaşılacaktır.

67.Raporda bahsedilen bir kısım vakialara ilişkin olarak FETÖ/PDY'nin yurtdişında yayın yapan internet sitesi kaynak olarak gösterildiği anlaşılmaktadır.

68.FETÖ/PDY üyesi şüpheliler veya yakınları tarafından insan hakları alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütleriyle uluslararası kuruluşlara; aynı kaynaktan beslenen, asılsız, birbirinin benzeri olan ve örgütün talimatları doğrultusunda yapılan haksız başvurularla, gerek adli süreçlerin, gerekse de suçlamaların hedefinden saptırılması ve bu suretle soruşturmaların mecrasından çıkarılmasının istendiği dikkate alınmalıdır.

6- SONUÇ

69.Hukukun stnlğ, demokrasi ve insan hakları Türkiye Cumhuriyeti Devletinin temel ilkeleridir. Devletimiz, silahlı ve kanlı hain darbe teşebbüsü ve sayısız terör saldırısı karşısında dahi, bu ilke ve değerleri esas alarak ve uluslararası yükümlülüklerine uygun olarak terör örgütleriyle mücadele etmektedir.

70.Olağanüstü dönemden geçildiği bu süreçte temel amaç, OHAL'i doğuran sebepleri ortadan kaldırmak ve olağan döneme geçmektir. Bu amaçla yapılan bütün düzenlemelerin, uluslararası hukuktan kaynaklanan ykmllklerimize uygun olmasına titizlikle riayet edilmektedir. Alınan nlemler devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında terör örgütleriyle etkin bir şekilde mücadele etmesini sağlamak amacına yönelik olup, demokratik toplum ve anayasal devlet düzeni için zorunlu, acil ve orantılı niteliktedir.

71.Bununla birlikte, bu tedbirlerin hiçbirisi işkence ve kötü muameleyi suç olmaktan çıkarmadığı gibi, hiçbir kişiye de cezadan muafiyet getirmemektedir. İşkenceye sıfır tolerans politikasının gereği olarak, adli ve idari makamlar her türlü işkence ve kötü muamele iddiasını titizlikle incelemeye ve sorumlular hakkında gerekli adımları atmaya devam etmektedir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

